

VI KATOLIKKER ER EN DEL AF VERDEN

Af Hans Christensen

Vi har i de foregående to numre af Katolsk Dialog og Information set på henholdsvis "Prævention – Intention – Metode" og på "Abort – Fordømmelse eller Indflydelse". Det er derfor naturligt nu at se på, hvordan omverden har indflydelse på os som katolikker, og hvordan vi bør reagere på dens udfordringer.

Det lader til, at hver gang der sker et udviklingsryk i menneskenes historie, efterlader det os med nye etiske aspekter, vi må forholde os til.

Tro er ikke altid at have fast grund under fødderne, for tro kan også være at betræde elementer/emner, som ingen tør have tillid til.

Lad os se på to eksempler.

Her kommer det første:

Synet på, hvornår og på hvilke betingelser en eksistens er et menneske, har i forskellige historiske perioder og hos forskellige folkeslag været meget forskelligt.

Således finder vi i den kanoniske middelalderret en sanktionslære, der graduerer efter fosterets udvikling. For abort på det besjælede, levende foster med menneskeform (animatus, vivus, formatus) pålagdes straf som for manddrab, mens indgreb mod det ubesjælede foster bedømtes mildere. Besjælingen indtraf den 40. dag efter undfangelsen efter kirkefaderen Skt. Augustin). Abort ved dynamiske midler (gift eller medikamenter) blev af kirken anset for beslægtet med trolldom, men sidestilledes i henseende til straffens størrelse med abort ved mekaniske midler (instrumenter).

Andre lignende grænser for Guds besjæling af fosteret men med nogen kønsforskel blev fastsat af kirkelæreren Skt. Thomas Aquinas.

I slutningen af 1800-tallet fandt naturvidenskaben ved hjælp af det nye stærkt forbedrede mikroskop den befrugtede ægcelle. Denne opdagelse af en "omnipotent" celle, der kunne blive til alle de kendte vævstyper, bjergtog videnskaben og Kirken. Kirken kunne endelig vise, at den var med naturvidenskaben i stedet for imod den, og så i opdagelsen ind i "Guds værksted". Men naturvidenskaben viser sig nu nok at være en farlig og foranderlig alliancepartner. Forestillingen om det unikke ved den befrugtede ægcelle er for videnskaben begyndt at blegne noget. Det er i hvert tilfælde ingen hemmelighed, at forskere er på jagt efter andre celler, der kan gøres omnipotente, for hvis man kan styre processen derfra, åbner der sig muligheder for, at en sådan celle vil kunne bringes til at danne f.eks. nervevæv til demente, hudceller til forbrændte og insulinproducerende celler til diabetikere. Forskellen på en befrugtet ægcelle og en omnipotent celle af anden oprindelse vil være svær at forklare, i hvert tilfælde vil den ikke være konstaterbar.

Nu vender vi os til det andet eksempel:

Tendensen går mod en stadig større adskillelse mellem det sexuelle og frembringelse af nyt liv.

Vi oplever i disse år i vor egen kulturkreds en gradvis stigende adskillelse mellem selve det seksuelle og reproduktionen. Det skyldes til en vis grad, at kvinder i dag begynder at ønske og få børn i en ret så moden alder, men andre faktorer som miljøgifte, nedsat sædkvalitet, arbejdsmarkedsforhold og så videre spiller givet også ind. Denne gradvise separation af sex og graviditet kan vi se af tørre tal:

På 8 år er antallet af reagensglasbefrugtninger steget med mere end 60 % og hvis vi dertil lægger antallet af graviditeter opnået ved insemination, så ser vi at for året 2004 var 7 % af årgangen svarende til 2356 børn kommet til verden ved hjælp af kunstgreb!

Og kurven ser ud til at stige eksponentielt!!

Hvordan skal vi som katolikker reagere på de nye udfordringer?

Jeg tror vi i Den katolske Kirke skal være taknemmelig over, at det lader til, at Helligånden så småt har forberedt os på denne situation. Når Det andet Vatikankoncil taler til os om kærligheden udtrykt i det seksuelle, så formuleres det således:

"Denne kærlighed finder sit særegne udtryk og sin fuldendelse i den ægteskabelige akt. Den akt, hvorved ægtefæller forener sig intimt og rent, er anstændig og værdifuld, og hvis den udføres på ægte menneskelig vis, udtrykker og fremmer den gensidige hengivelse, hvorved ægtefæller beriger hinanden i glæde og taknemmelighed."

Det er faktisk sådan, at hele kapitel 49 i "Gaudium et Spes" – hvorfra ovenstående er taget – handler om den ægteskabelige kærlighed, medens ægteskabets frugtbarhed har kapitel 50 for sig selv.

Det seksuelle som en værdi i sig selv!

At det seksuelle, uden et reproduktivt sigte, kunne have en værdi i sig selv, det har Kirken mildest talt været længe om at indse, men vi må til gengæld erkende at Helligånden synes glimtvis at fortælle os om Guds egne indstillinger og planer med os mennesker. Læs blot, hvad Han får Pius d. XII til at sige i 1952:

"Samme Skaber... har også... ordnet det sådan, at ægtefællerne i denne (forplantnings)-opgave finder nydelse og lykke i legeme og ånd. Derfor gør ægtefællerne intet forkert ved at søge denne nydelse og glæde sig over den. De modtager, hvad Skaberen har bestemt for dem. Alligevel skal ægtefællerne vide at holde sig inden for grænserne af sandt mådehold".

Det er dog tydeligt, at Pius d. XII ikke synes, det skal blive for morsomt.

Vejen fra rådgivende leder til fordømmende ufejlbarlighed.

Kirken har i historiens løb haft en enerådende position i samfundet, hvilket betød, at Kirken stod som formidler af al åndelig kraft samtidig med, at de kirkelige institutioner forvaltede og formidlede og garanterede al verdslig viden. Alle de vesteuropæiske universiteter blev grundlagt efter pavelig godkendelse og kontrolleret af Pavestaten. Kirken har været vant til at det var til den, man henvendte sig for at få autoritative svar på alt, hvad der havde med det skabte at gøre, og Kirken har genereret svar på alt muligt. Det er der i sig selv intet farligt i, så længe man ikke anser sig selv for ufejlbarlig. I det 19. århundrede udvikler Kirken sig i en mere og mere centralistisk retning – det er den bevægelse vi kalder "ultramontanismen" – og kulminationen får vi med dogmet om pavens ufejlbarlighed. Det

er klart, at selve dogmet kun drejer sig om højtidelig deklarerede, og med den øvrige kirke samstemmende, afgørelser af tros- og moralspørgsmål. Meget tyder dog på, at ufejlbarlighedstanken har haft en betydelig afsmitning på andre områder, for hvor går egentlig grænserne? Til langt op i det 20. århundrede satte Vatikanet f.eks. sin autoritet bag sine vurderinger af samfundsmodeller. Man udtalte sig om enevælde contra demokrati. Socialistiske bevægelser blev fordømt, medens diktatorer gik fri. Det er næppe heller nogen hemmelighed, at Johannes Paul II's meget antikommunistiske indstilling fik uheldige konsekvenser for venstrefløjseengagerede katolikker i Sydamerika, ligesom Pius XII's fordømmelser i 1959 gik hårdt ud over arbejderpræsternes bevægelse i Frankrig. På samme måde forsøgte og forsøger Vatikanet at få styr på den naturvidenskabelige forskning.

Kan Rom mon bringes til at sige, at man tog fejl og var uoplyst.

Jeg er naturligvis ikke blind for, at reaktioner fra Vatikanets side kan være yderst berettigede og relevante, og det er min tro at Kirken som Guds folk samlet vandrer mod det fuldendte gudsrige. Det rokker imidlertid ikke ved et ønske om, at Kirken, som også definerer sig som en menneskelig institution, engang imellem, når det bliver for pinligt, kunne bringes til at sige: "vi tog fejl, vi var for uoplyste" eller "disse spørgsmål, har vi desværre ingen svar på – vi overlader sagen til Vor Herre".

Jeg ser begyndende åbninger for dette ønske i forsøgene på en forsoning med jøderne og i dialogen med de andre kristne kirker – på trods af at den de senere år, når det gælder de evangeliske kirker, har været sat noget på stand by, og Vatikanet p. gr. a. en noget tynd begrundelse vedrørende apostolsk succession fornærmende nægter at kalde dem for kirker men højst vil anvende betegnelsen "kirkelignende samfund".

Når det gælder Kirkens eget teologiske arvegods, så oplever vi det glædelige, at Limbo-forestillingerne frafalder. Vi overlader igen de udøbte børn skæbne til Vor Herres allerkærligste omsorg, og vi bestemmer ikke længere, at Han skal putte dem hen et sted, der er knap så godt som saligheden for os døbte.

Endelig oplever vi, at afladsbegrebet – det at håndtere timelig syndestraf i en evighedsorden efter døden – nu trods alt er blevet så eksotisk, at hele afsnittet, der handler om dette begreb, i den nye katekismus er trykt med småt.

5.Mosebog kap.5 vers11: Du må ikke bruge Herren din Guds navn til løgn, for Herren vil aldrig lade den ustraffet, der bruger hans navn til løgn.

Vi må kræve den samme ærlighed af Kirken, som vi forventer i andre af livets forhold!

Men af og til ser man stadig Vatikanets holdninger fra officiel side begrundet med udsagn, der benytter almindelig viden i så ringe grad, at det nærmer sig foragt eller fornægtelse af videnssamfundet.

Således kunne man i vort bispedømmes officielle postomdelte blad for nylig se bladets ansvarshavende redaktør reagere på et læserbrev således:

"Når du skriver, at kondomer er den eneste løsning på aids-epidemien i den 3. verden, må jeg svare, at det er der ikke meget, der tyder på. Kirken afviser kondomer også i denne

sammenhæng, fordi kondomer giver en falsk tryghed og dermed indirekte medvirker til, at smitten spredtes yderligere. Aids-kampagnernes tale om "sikker sex" er ganske enkelt usand. Kondomer giver maksimalt en sikkerhed på 90 %, og her taler vi om graviditet, hvor "risikoen" kun er til stede i en kort periode af kvindens cyklus - når vi taler om aids, er risikoen konstant til stede. Derfor siger Kirken, at den eneste forsvarlige løsning er en ændret seksuel adfærd. Det er der i dag erfaringer fra mange lande, der bekræfter."

For at dette udsagn blot tilnærmelsesvis skulle være sandt, så skulle HIV-virus være den mest smitsomme mikroorganisme, verden endnu har set, og et flertal i en befolkning skal være smittebærer. Men sandheden er, at dette virus er ret så skrøbeligt og kræver overførsel i stort antal og under særlige betingelser. Virus-typer, der giver smitsomme leverbetændelser, er til sammenligning langt mere smitsomme. Mod de seksuelt overførbare typer B og C anbefales hos ikke vaccinerede personer brugen af kondom.

Men lad os lige engang se på virkeligheden:

Seksuelt kontakt er hovedvejen for overførsel af HIV. Risikoen for smitte ved et samleje er 0,2 %. Her drejer det sig altså om ubeskyttet sex med én, der er HIV-positiv. Endvidere forøges risikoen ved anden samtidig overført seksuel sygdom, fx syfilis eller slimhindelæsioner i øvrigt. Man ved fra andre undersøgelser, at brugen af kondomer virker voldsomt opbremsende på andre seksuelt overførte sygdomme (klamydia, gonoré, syfilis). Disse synes at være årsagen til den høje heteroseksuelle smitsomhed i tropene. Ved stikuheld er smitterisikoen ca. en halv procent. HIV-smittede gravide kvinder kan overføre virus til fosteret og formentlig også via modermælk. Risikoen for smitte fra mor til barn er 25 %, hvis der ikke intervereres medikamentelt. Virus overføres aldrig ved social kontakt, berøring eller kys, ligesom der heller ikke er holdepunkt for overførsel via insektstik, mad eller drikke.

At falske udsagn til at underbygge Kirkens hidtidige holdninger til prævention ikke blot er et lokalt fænomen, men fremsættes af højt placerede talsmænd for Vatikanet ses af følgende:

Interview med The President of Pontifical Council for the Family
VATICAN CITY, NOV. 11, 2003 (Zenit) - I dette interview i Vatikanets Radio, understreger Cardinal Alfonso López Trujillo, præsident for Det Pontificale Råd for Familieanliggender at kondomer er ineffektive både når det gælder at forhindre graviditet og når det gælder forebyggelse af seksuelt overførbare sygdomme:

"Emnet sikker sex er blevet behandlet i forskellige videnskabelige studier.

Et af mine anliggender har været at forhindre at folk, især unge mennesker, tror, at der er noget der hedder sikkerhed med kondomer, når en sådan sikkerhed ikke er bevist! Hvor mange unge har ikke valgt vejen mod promiskuitet tilskyndet af denne falske hypotese for derefter at blive offer for denne epidemi (AIDS) ? Der påhviler én et alvorligt ansvar!

Jeg ønsker blot på basis af en helt del eksperter at minde om, at når kondom anvendes som svangerskabsforebyggende, så er det ikke helt til at stole på, og ikke helt sjældent opnås der alligevel graviditet.

Når det så drejer sig om et AIDS-virus, der er ca. 450 gange mindre end en sædcelle, ja, så giver kondomets gummi-materiale jo helt klart mindre beskyttelse. Nogle studier afslører kondombrist i 15 % sågar helt op til 20 %.”

Er en god katolik naiv og uvidende??

Det forekommer pinligt, at videnskabelige discipliner som virologi og epidemiologi tilsyneladende ikke gør noget indtryk i Rom.

Tværtimod synes man at bringe en faktuel oplysning om at AIDS-virus er 450 gange mindre end en sædcelle for at give indtryk af, hvor let smitten kan gennemtrænge kondomets gummi! Men oplysningen er fuldstændig uden relevans. Dette virus har ikke noget selvstændigt stofskifte og er helt afhængig af at opholde sig intracellulært, hvor det kan opformeres. Det er direkte afhængigt af en bestemt type hvide blodlegemer, og skal med sin værtcelle over i en ny blodbane for det at angribe samme type blodsceller hos et nyt individ.

Epidemiologisk set vil man i grove træk kunne opstille følgende ligning:

Med brug af kondom:

Faktisk risiko for HIV-smitte = gennemsnitlig risiko ved samleje med en Hiv-smittet person (da en afrikansk befolkning sandsynligvis har flere intercurrerende sygdomme, sættes tallet 5 gange højere end for en europæisk befolkning) x risiko for kondombrist x prævalensen (hvor stor en del af en befolkning, der er smittet)

Faktisk risiko = 1 % x 10 % x 10 % = 0,0001

Svarende til én smitteoverførsel pr. 10.000 samlejer.

Hvis man altså havde samleje én gang daglig alle året dage, ville 10.000 samlejer svare til **27,4 år**

Uden brug af kondom ser de tilsvarende tal således ud:

Faktisk risiko = 1 % x 10 % = 0,001

Svarende til én smitteoverførsel pr. 1000 samlejer.

Ved samleje én gang daglig svarer 1000 samlejer til **2år og 8mdr.**

Der er på det foreliggende ingen tvivl om, at oplysning om og brug af kondomer vil drastisk kunne nedbringe antallet af HIV-smitteoverførsler, og dermed redde menneskeliv. Ja, smittekæden vil sandsynligvis blive brudt og sygdommen i dens nuværende form vil forsvinde.

Hvis man havde øjendråber, der med lige så stor effekt kunne forebygge blindhed, så tror jeg, selv Kirken ville anse det for kriminelt ikke at anvende dem. For personer, der ikke er helt fortrolige med Kirkens mange menneskelige sider, må det være fristende at antage, at nogle kredse indenfor Kirken synes, det ikke er så dårligt, at man bliver dødelig syg af at synde – så kan de lære det, ka' de!

Det lader dog til at nogen i Rom godt ved at situationen er uholdbar!!

VATIKANET, APRIL 25, 2006: Vatikanet forbereder et arbejdspapir til intern diskussion vedrørende AIDS og kondomer. Det fortæller præsidenten for Det Pontificale Råd for sundhedsarbejdere, Kardinal Javier Lozano Barragán:

"Benedict XVI har selv bedt om et sådant memorandum, det fremdrager alle aspekter både videnskabelig og tekniske så vel som alle moralske aspekter når det gælder kondombrug.

Det spørgsmål udkastet især behandler, drejer sig om par, der er lovformelig og sakramentalt ægteviede, hvor den ene af ægtefællerne lider af AIDS.

Da Den Hellige Fader Benedict XVI bevilligede mig en audiens, sagde han til mig, At det ville være passende at bringe emnet på banen blandt kompetente personer i Vatikanet. Det er et spørgsmål om at undersøge hvordan tingene hænger sammen både videnskabeligt og moralsk set.

Det foreliggende materiale svarer først på spørgsmålet: Hvilke garantier er der på, at kondomer hindrer spredning af AIDS? Og dernæst på spørgsmålet: Er det moralsk tilladeligt at bruge et "teknisk" kondom?

For at besvare disse to spørgsmål, må man tage hensyn til to vigtige principper nemlig Det sjette Bud, der forbyder urene handlinger, og Det femte Bud, der siger, at man ikke må ihjelslå."

Det forekommer dog ubarmhjertigt at Rom overvejer, om det er moralsk i orden at anvende kondom i et parforhold, hvor den ene er Hiv-positiv, når man samtidig mener at denne metode kun giver falsk tryghed, ja ligefrem fremmer Hiv spredning for slet ikke at tale om, at det kunne se ud som om Rom ligefrem opfordre parterne til sex uden den ellers allestedsnærværende chance for afkom!!!

Se, en ting er, at det er i orden at være modstander af kondomer både som prævention og som profylakse mod sygdom, fordi man mener brugen fremmer utugt. Man må så samtidig påtage sig det moralske ansvar for tusinders lidelser og død, i hvad man anser for at være i en højere sags tjeneste. Noget andet er, at underbygge sit synspunkt med falske påstande - som her: "at kondomer faktisk er med til at AIDS-smitten spredes yderligere grundet falsk tryghed, og at AIDS-kampagnernes tale om sikker sex ganske enkelt er usand". Det medfører blot, at der må stilles det relevante spørgsmål: hvor mange andre udsagn fra Vatikanets side bygger på lignende falske udsagn?

Det lader til at vi må erkende at mange udviklingstrin specielt inden for den biologiske forskning gang på gang udfordrer os.

Mon ikke det var klogt, at vi som katolikker med denne erfaring var lidt mere forsigtige med at tage Vor Herre til indtægt for alt for fasttømrede synspunkter. Det er ganske vist dejligt at have fast grund under fødderne, men det er ikke rart, når tæppet trækkes væk under én.

Fra NT's tid har Kirken været sammenlignet med et skib. Vi kan ikke altid regne med magsvejr.

Lad os slutte med Kardinal Newmann's ord:

"Jeg elsked solklar dag og medbør blid –
o, milde Gud, forglem den svundne tid!"

Og lad os i alt dette huske på, at som vi er forpligtiget til at møde medmennesket dér, hvor hun eller han nu står, så møder Gud også os på lige fod, ellers giver Hans menneskevordelse ingen mening.

Hans Christensen
19/08 2007